

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีสิทธิหลักประกันสุขภาพระหว่างแรงงานย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพกับปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาการใช้บริการทางการแพทย์และค่ารักษาด้านสุขภาพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จากแรงงานไร้ฝีมือคนไทยที่ประกอบอาชีพก่อสร้าง ตัดยาง/ปลูกผัก จำนวน 456 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นตามอาชีพ เปรียบเทียบแรงงานย้ายถิ่น 253 คน แรงงานไม่ย้ายถิ่น 203 คน รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจครัวเรือนโดยใช้แบบสัมภาษณ์แรงงานก่อสร้าง และตัดยาง/ปลูกผักที่อาศัยอยู่ด้วยกันที่อำเภอสะเดา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (CVD) เท่ากับ 0.80 และได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงcronbachแอลฟา เท่ากับ 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การอนุมานค่าโดยใช้ค่า 95% confidence interval ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างด้วยสถิติ binomial exact test สำหรับข้อมูลชนิดไม่ต่อเนื่อง (discrete) Mann-Whitney U test และ t-test สำหรับข้อมูลชนิดต่อเนื่อง (continuous) ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ในกรณีอายุ ใช้ค่ามัธยฐาน (median) ในกรณีรายได้ ครัวเรือนต่อปี และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน วิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุแบบโลจิสติก (Multiple Logistic Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์การไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพกับปัจจัยต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มีความแตกต่างของการมีสิทธิหลักประกันสุขภาพระหว่างแรงงานย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดย แรงงานไม่ย้ายถิ่นมีมากที่สุด ร้อยละ 99.5 (95%CI: 97.3, 100%) มากกว่าแรงงานย้ายถิ่น ร้อยละ 70.3 (95%CI: 64.6, 75.6%) ขณะที่แรงงานย้ายถิ่นมีสิทธิหลักประกันสุขภาพ ร้อยละ 29.3 (95%CI: 23.7, 35.3%) เป็นบัตรประกันสังคม ร้อยละ 16.2 (95%CI: 11.9, 21.3%) รองลงมาคือ สิทธิบัตรทองร่วมจ่าย 30 บาท ร้อยละ 11.9 (95%CI: 8.1, 16.5%) บัตรทองแบบไม่ต้องจ่ายเงิน ร้อยละ 1.2 (95%CI: 0.2, 3.4%) ส่วนแรงงานไม่ย้ายถิ่น พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นสิทธิประกันสุขภาพแบบร่วมจ่าย 30 บาท ร้อยละ 71.4 (95%CI: 64.7, 77.5%) รองลงมา คือ แบบบัตรทองไม่ต้องจ่ายเงิน ร้อยละ 25.6 (95%CI: 19.8, 32.2%)

2. เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพและปัจจัยต่าง ๆ (ภายหลังปรับระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนต่อปีแล้ว) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบโลจิสติกแบบขั้นตอนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (N=456) พบว่า การย้ายถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดการขาดสิทธิหลักประกันสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยการย้ายถิ่นจะไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพมากกว่าไม่ย้ายถิ่นเป็น 488.8 เท่า (95%CI: 67.1, 3559.2) ปัจจัยรองลงมาคือ อายุ ($p = 0.017$) โดยแรงงานที่มีอายุน้อยกว่า 36 ปี จะไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพมากกว่าแรงงานที่มีอายุมากกว่า 36 ปี เป็น 1.02 เท่า (95%CI: 0.9, 1.8)

3. ความถี่ในการใช้บริการทางการแพทย์และค่ารักษาด้านสุขภาพที่ไม่รวมค่าเดินทางหรืออาหารเป็นต้นทุนทางการแพทย์ (medical cost) ระหว่างแรงงานย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น จำแนกตามสิทธิหลักประกันสุขภาพ นำเสนอโรคที่พบบ่อย 6 กลุ่ม ได้แก่ โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนต้นเฉียบพลัน อาการปวดต่าง ๆ โรคทางทันตกรรม อุบัติเหตุต่าง ๆ โรคระบบทางเดินอาหาร และโรคเรื้อรัง พบว่า เมื่อเจ็บป่วยแรงงานย้ายถิ่นมักจะเลือกรับการรักษาโดยการซื้อยาจากร้านขายยา รองลงมาใช้บริการคลินิกเอกชน และโรงพยาบาลเอกชน ในกรณีอุบัติเหตุหรือโรคเรื้อรังจะใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐ ค่ารักษาเฉลี่ยรวมของแรงงานย้ายถิ่นที่ไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพสูงกว่าแรงงานที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพ

สรุปผลจากผลการศึกษาครั้งนี้ การย้ายถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้แรงงานไม่ได้รับหลักประกันสุขภาพ โดยแรงงานย้ายถิ่นมีสิทธิหลักประกันสุขภาพน้อยกว่าแรงงานไม่ย้ายถิ่นร้อยละ 70.3 ผลจากการไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพทำให้แรงงานใช้บริการร้านขายยา คลินิกเอกชน และโรงพยาบาลเอกชนมากกว่า ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงกว่าทั้งของตนเองและครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกันที่อำเภอสะเดา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 2 ลักษณะ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ด้านบริหาร

1.1.1 เป็นข้อเท็จจริงในการตัดสินใจเงินโยนโยนการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กลุ่มแรงงานย้ายถิ่นเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ด้อยโอกาสซึ่งควรได้รับการแก้ไข ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มแรงงานย้ายถิ่นยังคงไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพ (ร้อยละ 70.8 ตาราง 8) การย้าย

ถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดการขาดสิทธิหลักประกันสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) แรงงานย้ายถิ่นที่ไม่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพ เมื่อเจ็บป่วยด้วยอุบัติเหตุ ๆ หรือเจ็บป่วยอื่น ๆ ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยรวมของแรงงานเหล่านี้ก็สูงกว่าแรงงานที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพ ดังนั้น ควรมีการพัฒนาาระบบการขึ้นทะเบียนที่เป็นระบบเฉพาะ ซึ่งไม่สามารถตั้งเงื่อนไขได้ สถานพยาบาลภาครัฐควรจรรยาบรรณข้อมูลในพื้นที่ ว่ามีแรงงานย้ายถิ่นเข้ามาพื้นที่ และมีระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่นานเท่าใด

1.1.2 รัฐต้องจัดระบบ ให้มีระบบเครือข่ายที่มีความรวดเร็วจากการเคลื่อนย้ายของกลุ่มแรงงานให้สามารถใช้บริการได้ จัดการเผยแพร่ข้อมูลให้แรงงานย้ายถิ่นเกี่ยวกับระบบการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของหน่วยงานต่าง ๆ มีระยะเวลาการเปลี่ยนเลือกสถานบริการลดลง การใช้บริการขณะเจ็บป่วยขณะที่มีการเคลื่อนย้ายหางานทำต่างที่ เพื่อให้ใกล้บ้านใกล้ใจ

1.1.3 จากผลการศึกษาการใช้บริการเมื่อเจ็บป่วยแรงงานส่วนใหญ่จะเลือกใช้บริการร้านขายยา ควรให้ร้านขายยาเข้าร่วมอยู่ด้วยในระบบการประกันสุขภาพ

1.1.4 สำนักงานประกันสังคมควรมีระบบการดำเนินการประกันสังคมทางกฎหมายเพื่อให้นายจ้างมีการประกันสังคมแก่แรงงานไร้ฝีมือ จากผลการศึกษา พบว่า ร้อยละ 30.7 ในกลุ่มแรงงานก่อสร้างที่ไม่มีสิทธิประกันสังคม เนื่องจากเป็นแรงงานรายวัน ดังนั้น ระบบการจ่ายเงินของบริษัทประกันภัย ควรมีความรวดเร็วการดำเนินการ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของแรงงานย้ายถิ่น

1.2 ด้านบริการ

1.2.1 สถานบริการภาครัฐต่าง ๆ ควรจัดระบบบริการที่จะให้ประชาชนมีความมั่นใจในสถานพยาบาลระดับต้นมากขึ้น ได้แก่ สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน การข้ามขั้นตอน ก็จะลดลง ควรมีความสอดคล้องการจัดการสนับสนุน ด้านทรัพยากร งบประมาณพัฒนาบุคลากรที่ทำงานในระดับต้นให้เพียงพอ มีแรงจูงใจในการทำงานในพื้นที่ห่างไกล

1.2.2 สถานบริการภาครัฐควรมีระบบการจัดการประสานงานส่งต่อหรือดูแลที่มีคุณภาพที่สามารถตรวจสอบได้ ช่วยลดภาระค่ารักษาด้านสุขภาพ การปรับปรุงคุณภาพการดูแลตามความจำเป็นของประชาชนโดยมีต้นทุน ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาเดียวกัน ในกลุ่มที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังของแรงงานและสมาชิกในครอบครัว ที่ต้องการความต่อเนื่องพบแพทย์เฉพาะทาง ควรมีการตรวจเยี่ยมดูแลสุขภาพให้สุขศึกษาแรงงานก่อสร้างย้ายถิ่นบริเวณแหล่งที่พักอาศัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเจาะลึกกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือด้านการให้บริการและคำรักษาด้านสุขภาพต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม ได้แก่ แรงงานก่อสร้าง ตัดยาง/ปลูกผัก เพราะพฤติกรรมของแรงงานส่วนใหญ่เป็นฤดูกาล ซึ่งมีความแตกต่างด้านสังคม และเศรษฐกิจ

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการใช้ที่กำหนดการข้ามขั้นตอนของประชาชนเป็นอย่างไร

2.3 ควรมีการขยายการสำรวจการมีหลักประกันสุขภาพกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือที่ความหลากหลายอาชีพในระดับภาค

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ การใช้การประมาณขนาดตัวอย่าง เพราะไม่ทราบประชากรที่แท้จริงเมื่อแยกตามอาชีพ และการย้ายถิ่น ซึ่งมีจำนวนแปรผันตามการเติบโตด้านเศรษฐกิจ การได้มาซึ่งจำนวนของตัวอย่างบางกลุ่มอาชีพ กรณีจำนวนตัวอย่างแรงงานก่อสร้างไม่ย้ายถิ่นมีจำนวนไม่มากอาศัยอยู่กระจัดกระจายในหมู่บ้าน บางอาชีพพบน้อยในคนท้องถิ่น แรงงานไร้ฝีมือในพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากภูมิลำเนาอื่น โดยเฉพาะแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา ซึ่งการออกแบบการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบที่ดี ต้องมีขนาดตัวอย่างใกล้เคียงกัน ความคล้ายคลึงกันในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ไม่เลือกกลุ่มตัวอย่างแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอสะเดา เนื่องจากการศึกษานำร่อง พบว่า เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ที่มีบัตรประกันสังคม จึงไม่พบความแตกต่างที่จะศึกษาสำรวจ